

.. Haripatha by five Marathi Saints ..

## ॥ श्री पंचरत्न हरिपाठ ॥

१ श्रीज्ञानेश्वरमहाराजकृत हरिपाठाचे अभंग

॥ श्री गणेशाय नमः ॥

१

देवाचिये द्वारी उभा क्षणभरी । तेणें मुक्ति चारी साधियेल्या ॥१॥  
हरि मुखें म्हणा हरि मुखें म्हणा । पुण्याची गणना कोण करी ॥२॥  
असोनि संसारीं जिव्हे वेगु करी । वेदशास्त्र उभारी बाह्या सदा ॥३॥  
ज्ञानदेव म्हणे व्यासाचिया खुणा । द्वारकेचा राणा पांडवां घरीं ॥४॥

२

चहूं वेदीं जाण षट्शस्त्रीं कारण । अठराहीं पुराणें हरीसी गाती ॥१॥  
मंथुनी नवनीता तैसें घे अनंता । वायां व्यर्थ कथा सांडी मार्ग ॥२॥  
एक हरि आत्मा जीवशिव सम । वायां तूं दुर्गमा न घालीं मन ॥३॥  
पाठभेद - वायां दुर्गमी न घालीं मन  
ज्ञानदेवा पाठ हरि हा वैकुण्ठ । भरला घनदाट हरि दिसे ॥४॥

३

त्रिगुण असार निर्गुण हें सार । सारासार विचार हरिपाठ ॥१॥  
सगुण निर्गुण गुणांचें अगुण । हरिविणें मत व्यर्थ जाय ॥२॥  
अव्यक्त निराकार राही ज्या आकार । जेथुनी चराचर त्यासी भजें ॥३॥  
ज्ञानदेवा ध्यानीं रामकृष्ण मनीं । अनंत जन्मांनीं पुण्य होय ॥४॥

४

भावेवीण भक्ति भक्तिवीण मुक्ति । बळेंवीण शक्ति बोलूं नये ॥१॥  
कैसेनि दैवत प्रसन्न त्वरित । उगा राहें निवांत शिणसी वायां ॥१॥  
सायासें करिसी प्रपञ्च दिननिशीं । हरिसी न भजसी कोण्या गुणे ॥३॥  
ज्ञानदेव म्हणे हरिजप करणें । तुटेल धरणें प्रपंचाचें ॥४॥

५

योग याग विधी येणें नोहे सिद्धि । वायांचि उपाधि दंभधर्म ॥१॥  
भावेवीण देव न कळे निःसंदेह । गुरुवीण अनुभव कैसा कळे ॥२॥  
तपेवीण दैवत दिधल्यावीण प्राप्त । गुजेवीण हित कोण सांगे ॥३॥  
ज्ञानदेव मार्ग दृष्टांताची मात । साधूचे संगती तरुणोपाय ॥४॥

६

साधुबोध झाला तो नुरोनियां ठेला । ठायींच मुराला अनुभवं ॥१॥  
कापुराची वाती उजळली ज्योती । ठायींच समाप्ती झाली जैसी ॥२॥  
मोक्षरेखें आला भाग्ये विनटला । साधूचा अंकिला हरिभक्त ॥३॥  
ज्ञानदेवा गोडी संगती सज्जनीं । हरि दिसे जनीं आत्मतत्त्वीं ॥४॥

७

पर्वताप्रमाणें पातक करणें । वज्रलेप होणें अभक्तांसी ॥१॥  
नाही ज्यांसी भक्ति ते पतित अभक्त । हरीसी न भजत दैवहत ॥२॥  
अनंत वाचाळ बरळती बरळ । त्यां कैचा दयाळ पावे हरी ॥३॥

ज्ञानदेवा प्रमाण आत्मा हा निधान । सर्वांघटीं पूर्ण एक नांदे ॥४॥

८

संतांचे संगती मनोमार्गगती । आकळावा श्रीपति येणें पंथें ॥१॥  
रामकृष्ण वाचा भाव हा जीवाचा । आत्मा जो शिवाचा राम जप ॥२॥  
एकतत्त्वी नाम साधिती साधन । द्वैताचें बंधन न बाधिजे ॥३॥  
नामामृत गोडी वैष्णवां लाधली । योगियां साधली जीवनकळा ॥४॥  
सत्वर उच्चार प्रल्हादी बिंबला । उद्धवा लाधला कृष्णदाता ॥५॥  
ज्ञानदेव म्हणे नाम हें सुलभ । सर्वत्र दुर्लभ विरळा जाणे ॥६॥

९

विष्णुविणें जप व्यर्थ त्याचें ज्ञान । रामकृष्णीं मन नाहीं ज्याचे ॥१॥  
उपजोनी करंटा नेणें अद्वय वाटा । रामकृष्णीं पैठा कैसा होय ॥२॥  
द्वैताची झाडणी गुरुविण ज्ञान । त्या कैचें कीर्तन घडे नामीं ॥३॥  
ज्ञानदेव म्हणे सगुण हें ध्यान । नामपाठ मौन प्रपंचाचें ॥४॥

१०

त्रिवेणीसंगमीं नाना तीर्थें भ्रमीं । चित्त नाहीं नामीं तरी ते व्यर्थ ॥१॥  
नामासी विन्मुख तो नर पापिया । हरीविण धांवया न पावे कोणी ॥२॥  
पुराणप्रसिद्ध बोलिले वाल्मिक । नामें तिन्ही लोक उद्धरती ॥३॥  
ज्ञानदेव म्हणे नाम जपा हरिचें । परंपरा त्याचें कुळ शुद्ध ॥४॥

११

हरिउच्चारणीं अनंत पापराशी । जातील लयासी क्षणमात्रें ॥१॥  
तृण अग्निमेळें समरस झालें । तैसें नामें केलें जपता हरी ॥२॥  
हरिउच्चारण मंत्र पै अगाध । पळे भूतबाधा भय याचें ॥३॥  
ज्ञानदेव म्हणे हरि माझा समर्थ । न करवे अर्थ उपनिषदां ॥४॥

१२

तीर्थ व्रत नेम भावेवीण सिद्धी । वायांची उपाधी करिसी जनां ॥१॥  
भावबळें आकळे घेरवी नाकळे । करतळीं आंवळे तैसा हरी ॥२॥  
पारियाचा रवा घेतां भूमीवरी । यत्न परोपरी साधन तैसें ॥३॥  
ज्ञानदेव म्हणे निवृत्ति निर्गुण । दिधलें संपूर्ण माझे हातीं ॥४॥

१३

समाधि हरीची सम सुखेंवीण । न साधेल जाण द्वैतबुद्धि ॥१॥  
बुद्धीचें वैभव अन्य नाहीं दुजें । एका केशवराजे सकळ सिद्धि ॥२॥  
ऋद्धि सिद्धि अन्य निधि अवधीच उपाधी । जंव त्या परमानंदी मन नाहीं ॥३॥  
ज्ञानदेवीं रम्य रमलें समाधान । हरीचें चिंतन सर्वकाळ ॥४॥

१४

नित्य सत्य मित हरिपाठ ज्यासी । कळिकाळ त्यासी न पाहे दृष्टी ॥१॥  
रामकृष्णीं वाचा अनंतराशी तप । पापाचे कळप पळती पुढें ॥२॥  
हरि हरि हरि मंत्र हा शिवाचा । म्हणती जे वाचा तया मोक्ष ॥३॥  
ज्ञानदेवा पाठ नारायण नाम । पाविजे उत्तम निज स्थान ॥४॥

१५

एक नाम हरि द्वैतनाम दूरी । अद्वैत कुसरी विरळा जाणे ॥ १ ॥  
समबुद्धि घेतां समान श्रीहरी । शमदमां वरी हरि झाला ॥ २ ॥  
सर्वाघटी राम देहादेही एक । सूर्य प्रकाशक सहस्ररश्मी ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेवा चित्तीं हरिपाठ नेमा । मागिलिया जन्मा मुक्त झालों ॥ ४ ॥

१६

हरिनाम जपे तो नर दुर्लभ । वाचेसी सुलभ राम कृष्ण ॥ १ ॥  
राम कृष्ण नामीं उन्मनी साधली । तयासी लाधली सकळ सिद्धि ॥ २ ॥  
सिद्धि बुद्धि धर्म हरिपाठीं आले । प्रपंची निमाले साधुसंगे ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेवीं नाम रामकृष्ण ठसा । तेणें दशदिशा आत्माराम ॥ ४ ॥

१७

हरिपाठकीर्ति मुखें जरी गाय । पवित्रचि होय देह त्याचा ॥ १ ॥  
तपाचे सामर्थ्ये तपिन्नला अमूप । चिरंजीव कल्प वैकुंठी नांदे ॥ २ ॥  
मत्पितृभ्रात सगोत्र अपार । चतुर्भुज नर होऊनि ठेले ॥ ३ ॥  
ज्ञान गूढगम्य ज्ञानदेवा लाधलें । निवृत्तीनें दिधलें माझे हातीं ॥ ४ ॥

१८

हरिवंशपुराण हरिनाम संकीर्तन । हरिविण सौजन्य नेणे कोणी ॥ १ ॥  
त्या नरा लाधलें वैकुंठ जोडलें । सकळही घडलें तीर्थाटण ॥ २ ॥  
मनोमार्गे गेला तो तेथें मुकला । हरिपाठीं स्थिरावला तोचि धन्य ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेवा गोडी हरिनामाची जोडी । रामकृष्णी आवडी सर्वकाळ ॥ ४ ॥

१९

नामसंकीर्तन वैष्णवांची जोडी । पापें अनंत कोटी गेलीं त्यांची ॥ १ ॥  
अनंत जन्मांचें तप एक नाम । सर्व मार्ग सुगम हरिपाठी ॥ २ ॥  
योग याग क्रिया धर्माधर्म माया । गेले ते विलया हरिपाठी ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेवी यज्ञयाग क्रिया धर्म । हरीविण नेम नाहीं दुजा ॥ ४ ॥

२०

वेदशास्त्रपुराण श्रुतीचें वचन । एक नारायण सारा जप ॥ १ ॥  
जप तप कर्म हरीविण धर्म । वाउगाचि श्रम व्यर्थ जाय ॥ २ ॥  
हरीपाठी गेले ते निवांताचि ठेले । भ्रमर गुंतले सुमनकळिके ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेवीं मंत्र हरिनामाचें शस्त्र । यमं कुळगोत्र वर्जियेलें ॥ ४ ॥

२१

काळ वेळ नाम उच्चारितां नाहीं । दोन्ही पक्ष पाही उद्धरती ॥ १ ॥  
रामकृष्ण नाम सर्व दोषां हरण । जडजीवां तारण हरि एक ॥ २ ॥  
हरिनाम सार जिह्वा या नामाची । उपमा त्या देवाची कोण वानी ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेवा सांग झाला हरिपाठ । पूर्वजां वैकुंठ मार्ग सोपा ॥ ४ ॥

२२

नित्यनेम नामीं ते प्राणी दुर्लभ । लक्ष्मीवल्लभ तयां जवळी ॥ १ ॥  
नारायण हरी नारायण हरी । भुक्ति मुक्ति चारी घरीं त्यांच्या ॥ २ ॥  
हरिविण जन्म नर्कचि पै जाणा । यमाचा पाहुणा प्राणी होय ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेव पुसे निवृत्तिसी चाड । गगनाहूनि वाड नाम आहे ॥ ४ ॥

२३

सात पांच तीन दशकांचा मेळा । एक तत्त्वी कळा दावी हरी ॥ १ ॥  
तैसें नव्हे नाम सर्वत्र वरिष्ठ । तेथें कांही कष्ट न लागती ॥ २ ॥

अजपा जपणें उलट प्राणाचा । येथेंही मनाचा निर्धार असे ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेवा जिणें नामेविण व्यर्थ । रामकृष्णी पंथ क्रमियेला ॥ ४ ॥

२४

जप तप कर्म क्रिया नेम धर्म । सर्वाघटीं राम भाव शुद्ध ॥ १ ॥  
न सोडी हा भावो टाकी रे संदेहो । रामकृष्ण टाहो नित्य फोडी ॥ २ ॥  
जाति वित्त गोत्र कुळ शीळ मात । भजकां त्वरित भावनायुक्त ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेव ध्यानीं रामकृष्ण मनीं । वैकुंठभुवनीं घर केलें ॥ ४ ॥

२५

जाणीव नेणीव भगवंती नाहीं । हरिउच्चारणी पाही मोक्ष सदा ॥ १ ॥  
नारायण हरी उच्चार नामाचा । तेथें कळिकाळाचा रीघ नाहीं ॥ २ ॥  
तेथील प्रमाण नेणवे वेदांसी । तें जीवजंतूंसीं केवीं कळे ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेव फळ नारायण पाठ । सर्वत्र वैकुंठ केलें असे ॥ ४ ॥

२६

एक तत्त्व नाम दृढ धरीं मना । हरीसी करुणा येईल तुझी ॥ १ ॥  
तें नाम सोपें रे रामकृष्ण गोविंद । वाचेसी सद्गद जपे आधीं ॥ २ ॥  
नामापरतें तत्त्व नाहीं रे अन्यथा । वायां आणि पंथा जाशी झणी ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेव नाम जपमाळ अंतरी । धरोनी श्रीहरी जपे सदा ॥ ४ ॥

२७

सर्व सुख गोडी साही शास्त्रें निवडी । रिकामा अर्धघडी राहूं नको ॥ १ ॥  
लटिका व्यवहार सर्व हा संसार । वायां येरझार हरीविण ॥ २ ॥  
नाममंत्र जप कोटी जाईल पाप । रामकृष्णी संकल्प धरूनी राहे ॥ ३ ॥  
निजवृत्ति हे काढी माया तोडी । इंद्रियांसवडी लपूं नको ॥ ४ ॥  
तीर्थी व्रतीं भाव धरीं रे करुणा । शांति दया पाहुणा हरि करी ॥ ५ ॥  
ज्ञानदेवा प्रमाण निवृत्तिदेवीं ज्ञान । समाधि संजीवन हरिपाठ ॥ ६ ॥

२८

अभंग हरिपाठ असती अट्टावीस । रचिले विश्वासें ज्ञानदेवें ॥ १ ॥  
नित्य पाठ करी इंद्रायणीतीरीं । होय अधिकारी सर्वथा तो ॥ २ ॥  
असावें एकाग्रिं स्वस्थ चित्त मन । उल्हासें करून स्मरण जीवी ॥ ३ ॥  
अंतकाळीं तैसा संकटाचें वेळीं । हरि तया सांभाळी अंतर्बाह्य ॥ ४ ॥  
संतसज्जनानीं घेतली प्रचीती । आळशी मंदमती केवीं तरें ॥ ५ ॥  
श्रीगुरु निवृत्ति वचन प्रेमळ । तोषला तात्काळ ज्ञानदेव ॥ ६ ॥

२९

कोणाचें हें घर हा देह कोणाचा । आत्माराम त्याचा तोचि जाणे ॥ १ ॥  
मी तूं हा विचार विवेक शोधवा । गोविंदा माधवा याच देहीं ॥ २ ॥  
देहीं ध्याता ध्यान त्रिपुटीवेगळा । सहस्र दळी उगवला सूर्य जैसा ॥ ३ ॥  
ज्ञानदेव म्हणे नयनाची ज्योती । या नावें रूपें तुम्ही जाणा ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीज्ञानदेव हरिपाठ समाप्त ॥

२ श्रीनामदेवमहाराजकृत हरिपाठाचे अभंग

१

नामाचा महिमा कोण करी सीमा । जपावें श्रीरामा एका भावें ॥ १ ॥  
न लगती स्तोत्रें नाना मंत्रें यंत्रें । वर्णिजे वा वक्त्रें श्रीरामनाम ॥ २ ॥  
अनंत पुण्यराशी घडे ज्या प्राण्यासी । तरीच मुखासी नाम येत ॥ ३ ॥

नामा म्हणे नाम महाजप परम । तो देह उत्तम मृत्युलोकीं ॥ ४ ॥

२

जन्माचें कारण रामनामपाठीं । जाइजे वैकुंठीं एकीहेळा ॥ १ ॥  
रामनाम ऐसा जिद्धे उमटे ठसा । तो उद्धरेल आपैसा इहलोकीं ॥ २ ॥  
दो अक्षरीं राम जप हा परम । नलगे तुज नेम नाना पंथ ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे पवित्र श्रीरामचरित्र । उद्धरिते गोत्र पूर्वजेंसी ॥ ४ ॥

३

विषयांचे कोड कां करिसी गोड । होईल तुज जोड इंद्रियबाधा ॥ १ ॥  
सर्वही लटिकें जाण तूं बा निकें । रामाविण एकें न सुटिजे ॥ २ ॥  
मायाजाळ मोहें इंद्रियांचा रोहो । परि न धरेचि भावो भजनपंथें ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे देवा करीं तूं लावलाही । मयूराचा टाहो घनगर्जना ॥ ४ ॥

४

कांसवीचे दृष्टी जें येईजे भेटी । तें अमृताची सृष्टी घडे त्यासी ॥ १ ॥  
तैसें हें भजन श्रीरामाचें ध्यान । वाचे नारायण अमृतमय ॥ २ ॥  
धन्य त्याचें कुळ सदा पै सुफळ । दिननिशीं पळ रामनाम ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे चोखट भक्त तो उत्तम । वाचेसी सुगम रामनाम ॥ ४ ॥

५

सदा फळ सुफळ वाचेसी गोपाळ । वंदी कळिकाळ शास्त्र सांगे ॥ १ ॥  
ब्रह्मांडनायक ऐसें जें कौतुक । तेंचि नाम एक श्रीकृष्ण ऐसें ॥ २ ॥  
आदि अंत पाहतां नाहीं पै सर्वथा । परिपूर्ण सरिता अमृताची ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे अनंत कां करिशी संकेत । उद्धरिले पतित युगायुगीं ॥ ४ ॥

६

गोविंद गोपाळ वाचेसी निखळ । तो उद्धरे तात्काळ कलीमाजी ॥ १ ॥  
नारायण नारायण हेंचि पारायण । उद्धरले जन इहलोकीं ॥ २ ॥  
तुटती यातना कर्माच्या भावना । जडजीवउद्धारणा नाम स्मरा ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे राम हा जप परम । न लगती नेम नाना कोटी ॥ ४ ॥

७

तीर्थ जपराशी जप हृषीकेशी । मुखीं अहर्निशीं रामनाम ॥ १ ॥  
तीर्थाचें पै तीर्थ नाम हें समर्थ । होईल कृतार्थ रामनाम ॥ २ ॥  
होईल साधन तुटेल बंधन । वाचे जनार्दन सुफळ सदा ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे हरी उच्चार तूं करी । उद्धरसी निर्धारी इहलोकीं ॥ ४ ॥

८

पाहतां ये परिपाटी आणिक नाहीं सृष्टी । नामेविण दृष्टीं न दिसे माझ्या ॥ १ ॥  
नमचि समर्थ नामचि मथित । शंकरासी हेत रामनामीं ॥ २ ॥  
भरती सर्व काम वाचे रामनाम । न लगती ते नेम कर्मजाळ ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे उच्चार न करीं तूं विचार । तुटेल येरझार नाना योनी ॥ ४ ॥

९

तपाचें हें तप राम हें अमूप । करीं का रे जप रामनामीं ॥ १ ॥  
रामकृष्ण म्हणे वाचे नारायण । तुटेल बंधन यमपाश ॥ २ ॥  
साधेल साधन होती कोटी यज्ञ । राम जनार्दन जपे करीं ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे जिद्धे नामस्मरण करी । म्हणे नरहरी एका भावें ॥ ४ ॥

१०

हाचि नेम सारीं साधेल तो हरी । नाम हें मुरारी अच्युताचें ॥ १ ॥

राम गोविंद हरे कृष्ण गोविंद हरे । यादव मोहरे रामनाम ॥ २ ॥  
न लगती कथा नाना विकळता । नामचि स्मरतां राम वाचे ॥ ३ ॥  
नाम म्हणे राम आम्हां हाचि नेम । नित्य तो सप्रेम जप आम्हां ॥ ४ ॥

११

करूं हें कीर्तन राम नारायण । जनीं जनार्दन हेंचि देखें ॥ १ ॥  
जगाचा जनक रामकृष्ण एक । न करितां विवेक स्मरें राम ॥ २ ॥  
तुटेल भवजाळ कां करिशी पाल्हाळ । सर्व मायाजाळ इंद्रियबाधा ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे गोविंद स्मरें तूं सावध । नव्हे तुज बाधा नाना विघ्नें ॥ ४ ॥

१२

मायेचीं भूचरे रज तम सात्त्विक । रामनाम एक सोडवणें एक ॥ १ ॥  
राम हेंचि स्नान राम हेंचि ध्यान । नामें घडती यज्ञ कोटी देवा ॥ २ ॥  
न लगती साधनें नाना मंत्र विवेक । रामनामीं मुख रंगवी कां रे ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे श्रीराम हेंचि वचन आम्हां । नित्य ते पौर्णिमा सोळा कळी ॥ ४ ॥

१३

माझे मी करितां गेले हे दिवस । न धरीच विश्वास राम नामीं ॥ १ ॥  
अंतीं तुज उद्धरती राम कृष्ण हरी । राम पंचाक्षरी मंत्रसार ॥ २ ॥  
कां करिशी सांठा प्रपंच विस्तार । न तुटे येरझार नामेविण ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे ऐसें रामनामीं पिसें । तो उद्धरेल आपैसें इहलोकीं ॥ ४ ॥

१४

नको नको माया सांडीं लवलाह्या । पुढील उपाया झोबें कां रे ॥ १ ॥  
राम नाम म्हणे तुटेल बंधन । भावबंधमोचन एका नामें ॥ २ ॥  
स्मरतां पतित उद्धरेल यतार्थ । नाम हाचि स्वार्थ तया झाला ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे हा जप करी तूं अमूप । नामें चुके खेप इये जनीं ॥ ४ ॥

१५

स्मरण करितां रामनामध्वनी । ऐकतांचि कर्णी पळती यम ॥ १ ॥  
नामपाठ करा राम कृष्ण हरी । होतील कामारी ऋद्धि सिद्धि ॥ २ ॥  
साध्य तेंचि साधीं न करी उपाधी । जन्मांतरीच्या व्याधी हरती नामें ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे सर्व राम हाचि भाव । नाही आणिक देव रामेविण ॥ ४ ॥

१६

रामकृष्णमाळा घालितां अढळ । तुटेल भवजाळ मायामोह ॥ १ ॥  
होशील तूं साधु न पावती बाधु । पूर्ण ब्रह्मानंद तुष्टेल तुज ॥ २ ॥  
जपतां रामनाम पुरती सर्व काम । आदि अंति नेम साधेल तुज ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे कृतार्थ सर्व मनोरथ । न लगती ते अर्थ मायापाश ॥ ४ ॥

१७

शरीर संपत्ती मायेचें टवाळ । वायांचि पाल्हाळ मिरवितोसी ॥ १ ॥  
नाम हेचि तारी विठ्ठलनिर्धारीं । म्हणे हरी हरी एक वेळां ॥ २ ॥  
स्मरतां गोपाळनामा वंदितील यम । न लगती नेम मंत्रबाधा ॥ ३ ॥  
नामा म्हणे सार मंत्र तो उत्तम । राम हेंचि नाम स्मरें कां रे ॥ ४ ॥

१८

कृष्णकथा संग जेणें तुटे पांग । न लगे तुज उद्योग करणें कांहीं ॥ १ ॥  
समर्थ सोयरा राम हा निधान । जनीं जनार्दनीं एक ध्यायी ॥ २ ॥  
नामा म्हणे उच्चार रामकृष्ण सार । तुटेल येरझार भवाब्धीची ॥ ३ ॥

१९

भवाब्धीतारक रामकृष्ण नांव । रोहिणीची माव सकळ दिसे ॥१॥  
नाम हेंचि थोर नाम हेंचि थोर । वैकुंठी बिदार रामनाम ॥२॥  
राम हे निशाणी जपतांची अढळ । वैकुंठ तात्काळ तया जीवा ॥३॥  
नामा म्हणे वैकुंठ नामेंचि जोडेल । अंती तुज पावेल राम एक ॥४॥

२०

जळाचा जळबिंदु जळींच तो विरे । तैसें हें विधारे पांचाठायीं ॥१॥  
जीव शिव विचार नाम हें मधुर । जिव्हेसी उपचार रामनाम ॥२॥  
रामनाम तारक शिव षडक्षरी । तैची वाचा करी अरे मूढा ॥३॥  
नामा म्हणे ध्यान शिवाचें उत्तम । मंत्र हा परम रामनाम ॥४॥

२१

करितां हरिकथा नाम सुखराशी । उद्धरी जीवासी एका नामें ॥१॥  
तें हें रामनाम जपे तूं सप्रेम । जप हा सुगम सुफळ सदा ॥२॥  
नामेंचि तरले नामेंचि पावले । नाम म्हणतां गेले वैकुंठासी ॥३॥  
नामा म्हणे एका नामेंसी विनटे । ते वैकुंठीचे पेटे पावले देखा ॥४॥

२२

नामावांचूनि कांहीं दुकें येथें नाही । वेगीं लवलाहीं राम जपा ॥१॥  
गोविंद गोपाळ वाचेसी रसाळ । पावसी केवळ निजपद ॥२॥  
धृव प्रल्हाद बळी अंबऋषि प्रबुद्ध । नामेंचि चित्पद पावले देख ॥३॥  
नामा म्हणे राम वाचे जपा नाम । संसार भवभ्रम हरे नामें ॥४॥

२३

म्हणतां वाचे नाम वंदी तया यम । काळादिक सम वंदी तया ॥१॥  
ऐसें नाम श्रेष्ठ सकळांसी वरिष्ठ । उच्चारितां नीट वैकुंठ गाजे ॥२॥  
तो हा नाममहिमा वाखाणीत ब्रह्मा । न कळे तया उपमा आदिअंतीं ॥३॥  
नामा म्हणे पाठें नामाचेनि वाटें । तरी प्रत्यक्ष भेटे विट्ठल हरी ॥४॥

२४

विष्णुनाम श्रेष्ठ गाती देवऋषी । नाम अहर्निशी गोपाळाचें ॥१॥  
हरी हरि हरि हरि तूंचि बा श्रीहरि । असे चराचरीं जनार्दना ॥२॥  
आदिब्रह्म हरि आळवी त्रिपुरारी । उमेप्रति करी उपदेश ॥३॥  
नामा म्हणे नाम महाजप परम । शंकरासी नेम दिनदिशीं ॥४॥

२५

कां करतोसी सीण वाचे नारायण । जपतां समाधान होईल तुज ॥१॥  
राम कृष्ण हरी नारायण गोविंद । वाचेसी हा छंद नामपाठ ॥२॥  
वंदील तो यम कळिकाळ सर्वदा । न पावसी आपदा असत देही ॥३॥  
नामा म्हणे ओळंग शीण झाला संगें । प्रपंच वाउगे सांडी परते ॥४॥

२६

नामाचेनि पाठे जातील वैकुंठें । तो पुंडलीक पेटे प्रकट असे ॥१॥  
विट्ठल हा मंत्र सांगतसे शास्त्र । आणिक नाही शस्त्र नामाविण ॥२॥  
पुराण व्युत्पत्ति न लगती श्रुती । मुनि हरिपंथी गेले ॥३॥  
नामा म्हणे हरी नामेंचि उद्धरी । जन्माची येरझारी हरे नामें ॥४॥

२७

सर्वाभूती भजे नमन करी संता । नित्य त्या अच्युता स्मरण करी ॥१॥  
ऐसी भजनी विनट सांपडेल वाट । रामकृष्ण नीट वैकुंठीची ॥२॥  
न लगतीं साधनें वायाचि बंधन । हरिनामपंथी जाण मुनि गेले ॥३॥

नामा म्हणे थोर नामचि साधार । वैकुंठी बिदार तयां भक्ता ॥४॥

२८

तूं तव नेणता परि हरि तो जाणता । आहे तो समता सर्वा भूतीं ॥१॥  
सर्वब्रह्म हरि एकचि निर्धारी । होशी झडकरी ब्रह्म तूंचि ॥२॥  
अच्युत माधव अमृताच्या पाठें । लागतांचि वाते वंदी यम ॥३॥  
नामा म्हणे होशी जिवलग विष्णूचा । दास त्या हरीचा आवडता ॥४॥

२९

कां करिसी सोस मायेचा असोस । नव्हे तुझा सौरस नामेंविण ॥१॥  
नामचेचि मंत्र नामचेचि तंत्र । नामविण पवित्र न होती देखा ॥२॥  
तिहीं लोकीं काहीं नामेंविण सर्वथा । अच्युत म्हणतां पुण्यकोटी ॥३॥  
नामा म्हणे ब्रह्म आदि अंतीं नेम । तें विटेवरी सम उभें असे ॥४॥

३०

पवित्र परिकर हा उच्चार । उद्धरण साचार जगासी या ॥१॥  
गोविंद केशव उच्चारी श्रीराम । न लगती नेम अमूप जप ॥२॥  
तें हें विट्ठलरूप पिकलें पंढरीं । नाम चराचरी विट्ठल ऐसें ॥३॥  
नामा म्हणे विट्ठल सर्वांत सखोल । उच्चारितां मोल न लगे तुज ॥४॥

३१

पोशिसी शरीर इंद्रियांची बाधा । शेखीं तें आपदा करील तुज ॥१॥  
नव्हे तुझे हित विषय पोषितां । हरी हरी म्हणतां उद्धरसी ॥२॥  
वायाचि पाल्हाळ चरित्रु सांगसी । परी नाम न म्हणसी अरे मूढा ॥३॥  
नामा म्हणे हेचि पंढरीये निधान । उच्चारिता जन तरले ऐसें ॥४॥

३२

विषय खटपट आचार सांगसी । विट्ठल न म्हणसी अरे मूढा ॥१॥  
पूर्णब्रह्म हरी विट्ठल श्रीहरी । अंती हा निर्धारी तारील सत्य ॥२॥  
न लगे सायास करणें उपवास । नामाचा विश्वास ऐसा धरी ॥३॥  
नामा म्हणे प्रेम धरी सप्रेम । विट्ठल हाचि नेम दिनदिशीं ॥४॥

३३

नव्हे तुज हित म्हणतां विषय पोषिता । हरी हरी म्हणतां तरशील ॥१॥  
माधव श्रीहरी कृष्ण नरहरी । वेगीं हें उच्चारीं लवलाहीं ॥२॥  
घडतील यज्ञ पापें भग्न होत । प्रपञ्च सर्वत्र होईल ब्रह्म ॥३॥  
नामा म्हणे हरिकथा हरी भवव्यथा । उद्धरसी सर्वथा भाक माझी ॥४॥

३४

उपदेश सुगम आइके रे एक । नाम हें सम्यक विट्ठलाचें ॥१॥  
जनीं जनार्दन भावचि संपन्न । विट्ठल उद्धरण कलीमाजीं ॥२॥  
साधेल निधान पुरेल मनोरथ । नामेंचि कृतार्थ होसी जनीं ॥३॥  
नामा म्हणे नाम घेई तूं झडकरी । पावशी निर्धारी वैकुंठपद ॥४॥  
॥ इति श्रीनामदेव हरिपाठ समाप्त ॥

३ श्री एकनाथमहाराजकृत हरिपाठाचे अभंग

१

हरीचिया दासा हरि दाही दिशा । भावें जैसा तैसा हरि एक ॥१॥  
हरी मुखीं गातां हरपली चिंता । त्या नाहीं मागुता जन्म घेणें ॥२॥  
जन्म घेणें लागे वासनेच्या संगे । तेचि झालीं अंगें हरिरूप ॥३॥

हरिरूप झालें जाणीव हरपले । मीतूपणा गेलें हरीचे ठायीं ॥४॥  
हरिरूप ध्यानी हरिरूप मनी । एका जनार्दनी हरि बोला ॥५॥

२

हरि बोला हरि बोला नातरी अबोला । व्यर्थ गलबला करूं नका ॥१॥  
नको अभिमान नको नको मान । सोडीं मीतूपण तोचि सुखी ॥२॥  
सुखी त्याणें व्हावें जगा निववावें । अज्ञानी लावावे सन्मार्गासी ॥३॥  
मार्ग जया कळे भावभक्तिबळें । जगाचिये मेळे न दिसती ॥४॥  
जनीं वनीं प्रत्यक्ष लोचनी । एका जनार्दनी ओळखिलें ॥५॥

३

ओळखिला हरी धन्य तो संसारी । मोक्ष त्याचे घरीं सिद्धीसहित ॥१॥  
सिद्धी लावी पिसें कोण तया पुसे । नेलें राजहंसें पाणी काय ॥२॥  
काय तें करावें संदेहीं निर्गुण । ज्ञानानें सगुण ओस केलें ॥३॥  
केलें कर्म झालें तेंचि भोगा आलें । उपजले मेले ऐसे किती ॥४॥  
एका जनार्दनी नाहीं यातायाती । सुखाची विश्रंती हरीसंगें ॥५॥

४

जें जें दृष्टी दिसे तें तें हरिरूप । पूजा ध्यान जप त्यासी नाहीं ॥१॥  
वैकुण्ठ कैलासी तीर्थक्षेत्री देव । तयाविण ठाव रिता कोठें ॥२॥  
वैष्णवांचें गुह्य मोक्षांचा एकांत । अनंतासी अंत पाहतां नाहीं ॥३॥  
आदि मध्य अवघा हरि एक । एकाचे अनेक हरि करी ॥४॥  
एकाकार झाले जीव दोन्ही तिन्ही । एका जनार्दनीं ऐसें केलें ॥५॥

५

नामाविण मुख सर्पांचें तें बीळ । जिव्हा काळसर्प आहे ॥१॥  
वाचा नव्हे लांब जळो त्याचें जिणें । यातना भोगणें यमपुरी ॥२॥  
हरीविण कोणी नाहीं सोडविता । पुत्र बंधु कांता संपत्तिचे ॥३॥  
अंतकाळीं कोणी नाहीं बा सांगाती । साधूचे संगतीं हरी जोडे ॥४॥  
कोटि कुळें तारी हरि अक्षरें दोन्ही । एका जनार्दनीं पाठ केली ॥५॥

६

धन्य माय व्याली सुकृताचें फळ । फळ निर्फळ हरीविण ॥१॥  
वेदांताचें बीज हरि हरि अक्षरें । पवित्र सोपारें हेंचि एक ॥२॥  
योग याग व्रत नेम दानधर्म । नलगे साधन जपतां हरि ॥३॥  
साधनाचें सार नाम मुखीं गातां । हरि हरि म्हणतां कार्यसिद्धी ॥४॥  
नित्य मुक्त तोचि एक ब्रह्मज्ञानी । एका जनार्दनीं हरि बोला ॥५॥

७

बहुतां सुकृतें नरदेह लाधला । भक्तीविण गेला अधोगती ॥१॥  
पाप भाग्य कैसे न सरेचि कर्म । न कळेचि वर्म अरे मूढा ॥२॥  
अनंत जन्मींचें सुकृत पदरीं । त्याचे मुखीं हरि पैठा होय ॥३॥  
राव रंक हो कां उंच नीच याती । भक्तीविण माती मुखीं त्याच्या ॥४॥  
एका जनार्दनीं हरि हरि म्हणतां । मुक्ती सायुज्यता पाठी लागे ॥५॥

८

हरिनामामृत सेवी सावकाश । मोक्ष त्याचे भूस दृष्टीपुढें ॥१॥  
नित्य नामघोष जयाचे मंदिरीं । तेचि काशीपुरी तीर्थक्षेत्र ॥२॥  
वाराणसी तीर्थक्षेत्रा नाश आहे । अविनाशासी पाहे नाश कैचा ॥३॥  
एका तासामार्जी कोटि वेळा सृष्टी । होती जाती दृष्टि पाहें तोचि ॥४॥

एका जनार्दनीं ऐसें किती झालें । हरिनाम सेविलें तोचि एक ॥५॥

९

भक्तीविण पशु कशासी वाढला । सटवीने नेला कैसा नाहीं ॥१॥  
काय माय गेली होती भूतापासीं । हरि न ये मुख्वासी अरे मूढा ॥२॥  
पातकें करिता पुढें आहे पुसता । काय उत्तर देतां होशील तूं ॥३॥  
अनेक यातना यम करवील । कोण सोडवील तेथें तुजला ॥४॥  
एका जनार्दनीं सांगताहें तोंदें । आहा वाचा रडे बोलताचि ॥५॥

१०

स्वहिताकारणें संगती साधूची । भावें भक्ति हरीची भेटी तेणें ॥१॥  
हरि तेथें संत संत तेथें हरी । ऐसें वेद चारी बोलताती ॥२॥  
ब्रह्मा डोळसातें वेदार्थ ना कळे । तेथें हे आंधळे व्यर्थ होती ॥३॥  
वेदार्थाचा गोंवा कन्याअभिलाष । वेदें नाहीं ऐसें सांगितलें ॥४॥  
वेदांचीं हीं बीजाक्षरें हरी दोनी । एका जनार्दनीं हरि बोला ॥५॥

११

सत्पद तें ब्रह्म चित्पद तें माया । आनंदपदीं जया म्हणती हरी ॥१॥  
सत्पद निर्गुण चित्पद सगुण । सगुण निर्गुण हरिपायीं ॥२॥  
तत्सदिति ऐसें पैल वस्तुवरी । गीतेमाजी हरि बोलियेले ॥३॥  
हरिपदप्राप्ती भोळ्या भाविकांसी । अभिमानियांसी नर्कवास ॥४॥  
अस्ति भाति प्रिय ऐशीं पदें तिनी । एका जनार्दनीं तेंचि झालें ॥५॥

१२

नाकळे तें कळे कळे तें नाकळे । वळे तें ना वळें गुरुविणें ॥१॥  
निर्गुण पावलें सगुणीं भजतां । विकल्प धरितां जिव्हा झडे ॥२॥  
बहुरूपी घरी संन्यासाचा वेष । पाहोन तयास धन देती ॥३॥  
संन्याशाला नाहीं बहुरूपियाला । सगुणीं भजला तेथें पावे ॥४॥  
अद्वैताचा खेळ दिसे गुणागुणीं । एका जनार्दनीं ओळखिलें ॥५॥

१३

ओळखिला हरि सांठविला पोटीं । होतां त्याची भेटी दुःख कैचें ॥१॥  
नर अथवा नारी हो कां दुराचारी । मुखीं गातां हरि पवित्र तो ॥२॥  
पवित्र तें कुळ धन्य त्याची माय । हरि मुखें गाय नित्य नेमें ॥३॥  
काम क्रोध लोभ जयाचे अंतरीं । नाहीं अधिकारी ऐसा येथें ॥४॥  
वैष्णवांचें गुह्य काढिलें निवडुनी । एका जनार्दनीं हरि बोला ॥५॥

१४

हरि बोला देतां हरि बोला घेतां । हांसतां खेळतां हरि बोला ॥१॥  
हरि बोला गातां हरि बोला खातां । सर्व कार्य करितां हरि बोला ॥२॥  
हरि बोला एकांतीं हरि बोला लोकांतीं । देहत्यागाअंतीं हरि बोला ॥३॥  
हरि बोला भांडतां हरि बोला कांडतां । उठतां बैसतां हरि बोला ॥४॥  
हरि बोला जनीं हरि बोला विजनीं । एका जनार्दनीं हरि बोला ॥५॥

१५

एक तीन पांच मेळा पञ्चवीसांच । छत्तिस तत्त्वांचा मूळ हरि ॥१॥  
कल्पना अविद्या तेणे झाला जीव । मायोपाधी शिव बोलिजेति ॥२॥  
जीव शिव दोन्ही हरिरूपीं तरंग । सिंधु तो अभंग नेणें हरी ॥३॥  
शुक्तीवरी रजत पाहतां डोळां दिसे । रज्जुवरी भासे मिथ्या सर्प ॥४॥  
क्षेत्र-क्षेत्रज्ञातें जाणताती ज्ञानी । एका जनार्दनीं हरि बोला ॥५॥

१६

कल्पनेपासूनी कल्पिल्ला जो ठेवा । तेणें पडे गोंवा नेणे हरी ॥ १ ॥  
दिधल्या वांचूनि फळप्राप्ति कैची । इच्छा कल्पनेची व्यर्थ बापा ॥ २ ॥  
इच्छावे ते जवळी चरण हरीचे । चरण सर्व नारायण देतो तुज ॥ ३ ॥  
न सुटे कल्पना अभिमानाची गांठी । घेतां जन्म कोटी हरि कैचा ॥ ४ ॥  
एका जनार्दनी सांपडली खूण । कल्पना अभिमान हरि झाला ॥ ५ ॥

१७

काय पत्नीचे षंडासी सोहळे । वांझेसी दोहाळे कैची होती ॥ १ ॥  
अंधापुढें दीप खरासी चंदन । सर्पासी दुधपान करूं नये ॥ २ ॥  
क्रोधि अविश्वासी त्यासी बोध कैचा । व्यर्थ आपुली वाचा शिणवूं नये ॥ ३ ॥  
खळाची संगती उपयोगासी न ये । आपणा अपाय त्याचे संगे ॥ ४ ॥  
वैष्णवीं कुपथ्य टाकिल वाळूनी । एका जनार्दनीं तेचि भले ॥ ५ ॥

१८

न जायेचि ताठा नित्य खटाटोप । मण्डुकीं वटवट तैसे ते गा ॥ १ ॥  
प्रेमावीण भजन नाकाविण मोती । अर्धाविण पोथी वाचुनी काय ॥ २ ॥  
कुंकवा नाहीं ठावे म्हणे मी आहेव । भावावीण देव कैसा पावे ॥ ३ ॥  
अनुतापेवीण भाव कैसा राहे । अनुभवं पाहें शोधूनियां ॥ ४ ॥  
पाहतां पाहणें गेलें तें शोधूनी । एका जनार्दनीं अनुभविलें ॥ ५ ॥

१९

परिमळ गेलिया वीस फुल देठी । आयुष्या शेवटीं देह तैसा ॥ १ ॥  
घडीघडी काळ वाट याची पाहे । अजून किती आहे अवकाश ॥ २ ॥  
हाचि अनुताप घेऊन सावध । कांहीं तरी बोध करीं मना ॥ ३ ॥  
एक तास उरला खटवांग रायासी । भाग्यदशा कैसी प्राप्त झाली ॥ ४ ॥  
सांपडला हरि तयाला साधनीं । एका जनार्दनीं हरि बोला ॥ ५ ॥

२०

करा रे बापांनो साधन हरीचें । झणीं करणीचें करूं नका ॥ १ ॥  
जेणें बा न ये जन्म यमाची यातना । ऐशिया साधना करा कांहीं ॥ २ ॥  
साधनाचें सार मंत्रबीज हरी । आत्मतत्त्व धरी तोचि एक ॥ ३ ॥  
कोटि कोटि यज्ञ नित्य ज्याचा नेम । एक हरि नाम जपतां घडे ॥ ४ ॥  
एका जनार्दनीं न घ्यावा संशय । निश्चयेंसी होय हरिरूप ॥ ५ ॥

२१

बारा सोळा जणी हरीसी नेणती । म्हणोनी फिरती रात्रंदिवस ॥ १ ॥  
सहस्र मुखांचा वर्णितां भागला । हर्ष जया झाला तेणें सुखें ॥ २ ॥  
वेद जाणूं गेला पुढें मौनावला । तें गुह्य तुजला प्राप्त कैचें ॥ ३ ॥  
पूर्व सुकृताचा पूर्ण अभ्यासाचा । दास सद्गुरूचा तोचि जाणे ॥ ४ ॥  
जाणते नेणते हरीचे ठिकाणीं । एका जनार्दनीं हरि बोला ॥ ५ ॥

२२

पिंडीं देहस्थिती ब्रह्मांडीं पसारा । हरिविण सार व्यर्थ भ्रम ॥ १ ॥  
शुकयाज्ञवल्क्य दत्त कपिलमुनी । हरिसी जाणोनि हरिच झाले ॥ २ ॥  
या रे या रे धरूं हरिनाम तारूं । भवाचा सागरू भय नाहीं ॥ ३ ॥  
साधुसंत गेले आनंदीं राहिले । हरिनामें झाले कृतकृत्य ॥ ४ ॥  
एका जनार्दनीं मांडिलें दुकान । देतो मोलावीण सर्व वस्तु ॥ ५ ॥

२३

आवडीनें भावें हरिनाम घेसी । तुझी चिंता त्यासी सर्व आहे ॥ १ ॥  
नको खेद करूं कोणत्या गोष्टीचा । पति तो लक्ष्मीचा जाणतसे ॥ २ ॥  
सकळ जीवांचा करितो सांभाळ । तुज मोकलील ऐसें नाहीं ॥ ३ ॥  
जैसी स्थिति आहे तैशापरी राहें । कौतुक तूं पाहें संचिताचें ॥ ४ ॥  
एका जनार्दनीं भोग प्रारब्धाचा । हरिकृपें त्याचा नाश झाला ॥ ५ ॥

२४

दुर्बळाची कन्या समर्थाने केली । अवदसा निमाली दरिद्राची ॥ १ ॥  
हरिकृपा होतां भक्तां निघती दोंदें । नाचती स्वानदें हरिरंगीं ॥ २ ॥  
देव भक्त दोन्ही एकरूप झाले । मुळीच संचलें जैसें तैसें ॥ ३ ॥  
॥ ३ ॥ जाजळली ज्योती कापुराची वाती । ओवाळितां आरती भेद नुरे ॥ ४ ॥  
एका जनार्दनीं कल्पेंची मुराला । तोचि झाला ब्रह्मरूप ॥ ५ ॥

२५

मुद्रा ती पांचवी लावूनियां लक्ष । तो आत्मा प्रत्यक्ष हरि दिसे ॥ १ ॥  
कानीं जें पेरिलें डोळां तें उगवलें । व्यापकें भारले तोचि हरि ॥ २ ॥  
कर्म-उपासना-ज्ञानमार्गीं झाले । हरिपाठीं आले सर्व मार्ग ॥ ३ ॥  
नित्य प्रेमभावे हरिपाठ गाय । हरिकृपा होय तयावरी ॥ ४ ॥  
झाला हरिपाठ बोलणें येथूनी । एका जनार्दनीं हरि बोला ॥ ५ ॥  
॥ इति श्री एकनाथ हरिपाठ समाप्त ॥

४ तुकाराममहाराजकृत हरिपाठाचे अभंग

१

नमिला गणपति माऊली सारजा । आतां गुरुराजा दंडवत ॥ १ ॥  
गुरुरायाचरणीं मस्तक ठेविला । आल्या स्तुतीला द्यावी मती ॥ २ ॥  
गुरुराया तुजऐसा नाहीं सखा । कृपा करुनी रंका धरीं हातीं ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे माता पिता गुरु बंधु । तूचि कृपासिंधु पांडुरंगा ॥ ४ ॥

२

पहाटेच्या प्रहरीं म्हणा हरि हरी । तया सुखा सरी नाहीं दुजें ॥ १ ॥  
केशव वामन नारायण विष्णु । कृष्ण संकर्षणु राम राम ॥ २ ॥  
माधवा वामना श्रीधरा गोविंदा । अच्युत मुकुंदा पुरुषोत्तमा ॥ ३ ॥  
नरहरी भार्गवा गोपाळा वासुदेवा । हृषीकेशा पावा स्मरणमात्रें ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे एका नामीं भाव । राहे होय साह्य पांडुरंग ॥ ५ ॥

३

अयोध्या मथुरा काशी अवंतिका । कांची हे द्वारका माया सत्य ॥ १ ॥  
मोक्ष पुन्या ऐशा नित्य वाचे स्मरे । प्राणी तो उद्धरे स्मरणमात्रें ॥ २ ॥  
नित्य नित्य मनीं हरि आठवावा । तेणेंचि तरावा भवसिंधु ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे ऐसा नामाचा महिमा । राहील जो नेमा तोचि धन्य ॥ ४ ॥

४

यमुना कावेरी गंगा भगीरथी । कृष्णा सरस्वती तुंगभद्रा ॥ १ ॥  
नर्मदा आठवी वेळोवेळी वाचे । नाहीं भय साचें प्राणियासी ॥ २ ॥  
जयाचे संगती प्राणी उद्धरती । दर्शनंच होती मुक्ति प्राप्त ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे नामीं एकनिष्ठ भाव । तेथें वासुदेव सर्व काळ ॥ ४ ॥

५

प्रातःकाळीं नाम पवित्रचि घ्यावें । तेणें विसरावें जन्ममृत्यु ॥ १ ॥

नळ युधिष्ठिर जनक जनार्दन । स्मरणेचि धन्य होती प्राणी ॥ २ ॥  
न करा आळस नाम घेतां वाचे । नाहीं भय साचें प्राणियांसी ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे वाचें गाईल गोविंद । होईल परमानन्द नामें एका ॥ ४ ॥

६

कश्यप गौतम भारद्वाज अत्री । ऋषि विश्वामित्र नाम थोर ॥ १ ॥  
जमदग्नि मुनि वसिष्ठ वर्णिंला । तिन्हीं लोकीं झाला वंद्य एक ॥ २ ॥  
नाम घेतां नुरे पाप ताप दैन्य । होय थोर पुण्य उच्चारितां ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे ऐसी उच्चारितां वाणी । तेथें अंतःकरणीं सुख होय ॥ ४ ॥

७

अहिल्या द्रौपदी सीता तारा चारी । मुख्य मंदोदरी पतिव्रता ॥ १ ॥  
नामें घेतां त्यांची वाणी हे पवित्र । होय कुळगोत्र उद्धरण ॥ २ ॥  
संकल्प विकल्प सांडोनियां दुरी । वाचे हरि हरी उच्चारवे ॥ ३ ॥  
नाहीं बद्धकता तथा संसाराची । जाचणी यमाची मग कैची ॥ ४ ॥

८

व्यास अंबरीष वसिष्ठ नारद । शौनक प्रल्हाद भागवत ॥ १ ॥  
नित्य स्मरण करी यांचें जरी प्राणी । पुन्हां नाहीं खाणी चौंन्याशींची ॥ २ ॥  
शुक पराशर मुनि पुंडलीक । अर्जुन वाल्मीक नाम गाती ॥ ३ ॥  
बली बिभीषण भीष्म रुक्मांगद । बकदाल्भ्य शुद्ध महाऋषि ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे यांचीं नामें येतां वाणीं । प्रत्यक्ष तो प्राणी देवाऐसा ॥ ५ ॥

९

गीता भागवत वेद उच्चारितां । पापाची तों वार्ता कोठें राहे ॥ १ ॥  
सकळ वासना नामीं जे रंगली । साधनें राहिली मग कैची ॥ २ ॥  
म्हणोनिया नेम ऐसा तारी जीवा । होय तोचि देवा आवडता ॥ ३ ॥  
उगवला दिवस जाय तो क्षणांत । विचारूनि हित वेगीं करा ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे स्मरा वेगीं विठोबासी । न धरा मानसीं दुजें कांहीं ॥ ५ ॥

१०

तीर्थांचें जें मूळ व्रतांचें जें फळ । ब्रह्म तें केवळ पंढरीये ॥ १ ॥  
तें आम्हीं देखिलें आपुले नयनीं । फिटलीं पारणीं लोचनांचीं ॥ २ ॥  
जिबीचा जिव्हाळा सुखाचा शेजार । उभें कटीं कर ठेवूनियां ॥ ३ ॥  
जगाचा जनिता कृपेचा सागर । दीनां लोभपर दुष्टां काळ ॥ ४ ॥  
सुरवरां चिंतनीं मुनिवरां ध्यानीं । आकार निर्गुणीं तोचि असे ॥ ५ ॥  
तुका म्हणे नाहीं श्रुती आतुडलें । आम्हां सांपडलें गीतीं गातां ॥ ६ ॥

११

राजस सुकुमार मदनाचा पुतळा । रविशशिकळा लोपलिया ॥ १ ॥  
कस्तुरी मळकट चंदनाची उटी । रुळे माळ कंठीं वैजयंती ॥ २ ॥  
मुकुट कुंडलें श्रीमुख शोभलें । सुखाचें ओतिलें सकळही ॥ ३ ॥  
कासे सोनसळा पांघरे पाटोळा । घननीळ सावळा बाइयांनो ॥ ४ ॥  
सकळही तुम्ही व्हा गे एकीसवा । तुका म्हणे जीवा धीर नाहीं ॥ ५ ॥

१२

आवडे हें रूप गोजिरें सगुण । पाहतां लोचन सुखावले ॥ १ ॥  
आतां दृष्टीपुढें ऐसाचि तूं राहे । जो मी तुज पाहें पांडुरंगा ॥ २ ॥  
लांचावलें मन लागलीसे गोडी । ते जीवें न सोडी ऐसें झालें ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे आम्हीं मागावें लडिवाळी । पुरवावी आळी मायबापें ॥ ४ ॥

१३

शंख चक्र गदा रुळे वैजयंती । कुंडलें तळपती दोन्ही कानीं ॥ १ ॥  
मस्तकीं मुकुट नवरत्नहार । वरी पीतांबर पांघुरला ॥ २ ॥  
रत्नहिरेजडित कटीं कडदोरा । रम्य शोभे हिरा बेंबीपाशी ॥ ३ ॥  
जडित कंकण कर्णी शोभे मुद्रिका । लाचावला तुका भेटीसाठीं ॥ ४ ॥

१४

नेणें जप तप योग युक्ति ध्यान । करितां चिंतन रात्रदिवस ॥ १ ॥  
नेणें कांहीं देवा झालों उतराई । मागें लागों पाहीं बाळ जैसा ॥ २ ॥  
भाव-गंगोदकें आम्ही शुद्ध पाहें । प्रक्षाळिले पाय विटेसहित ॥ ३ ॥  
जन्मली जान्हवी ज्या ठायीं उत्तम । हारावया श्रम भाविकांचे ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे आम्ही झालों पुण्यवंत । सेविलें अमृत रामतीर्थ ॥ ५ ॥

१५

परिमळमिश्रित करूनि उटणें । नारायण तेणें तोषविला ॥ १ ॥  
पय घृत दहि मधु ते शर्करा । गोशृंगधारा अखंडित ॥ २ ॥  
करोनि संयुक्त ओपियली ईशा । पंचामृतें तैशी पंचविधि ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे जेथें गंगे जन्म झाला । प्रसाद दिधला आम्हालागी ॥ ४ ॥

१६

आपुलिया घरीं कष्ट तरी करी । आणोनि घागरी गंगोदक ॥ १ ॥  
करोनि विनंती विनवितो तुम्हां । स्नान पुरुषोत्तमा करा वेगीं ॥ २ ॥  
उत्तम वस्त्रानें पुसावें तें अंग । करोनि अभ्यंग सर्वांगासी ॥ ३ ॥  
परिधान वस्त्रें केलें पीतांबरें । तेणें हें साजिरें रूप दिसे ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे नेत्र पाहतां निवाले । ध्यान संचारलें हृदयामाजीं ॥ ५ ॥

१७

मन हा मोगरा अर्पूनी ईश्वरा । पुनरपि संसारा येणें नाहीं ॥ १ ॥  
मन हें सेवती अर्पूनी भगवंतीं । पुनरपि संसृती येणें नाहीं ॥ २ ॥  
मन हें तुळसी अर्पूनी हृषीकशी । पुनरपि जन्मासी येणे नाहीं ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे ऐसा जन्म दिला देवा । तथा वास व्हावा वैकुंठासी ॥ ४ ॥

१८

नामपुष्प शुद्ध गळां घाला हार । विवेक सारासार तुरा लावूं ॥ १ ॥  
बोध भाळी बुका क्षमा तुलसीदळ । वाहतां गोपाळ संतोषतो ॥ २ ॥  
गाइलीया गुण संतोषें तयानें । करितां कीर्तनें आल्हादे तो ॥ ३ ॥  
आल्हादे हा देव कीर्ति वाखाणितां । पवाडे सांगतां याचे यास ॥ ४ ॥  
याचे यास करूं सर्व निवेदन । वारील हा शीण संसारीचा ॥ ५ ॥  
संसाराचा वारा लागों नेदी अंगा । भावे पांडुरंगा आळवितो ॥ ६ ॥  
तुका म्हणे आतां उजळली आरती । भावें तो श्रीपती ओवाळूंया ॥ ७ ॥

१९

शब्दाचिया भावें केला उपचार । तेणें सर्वेश्वर संतोषला ॥ १ ॥  
शब्दाचिया करें करविलें भोजन । धाला नारायण तेणें सुखें ॥ २ ॥  
शब्दाचिया करें करविले आचमन । तांबूल अर्पून फळें पुष्पें ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे अन्नाआधी धूपदीप । उपचार अल्प समर्पिले ॥ ४ ॥

२०

मजलागीं नाहीं ज्ञानाची ती चाड । वाचे घेत गोड नाम तुझें ॥ १ ॥  
नेणतें लेकर आवडीचें नातें । बोले वचनातें आवडीनें ॥ २ ॥

भक्तिविण कांहीं वैराग्य तें नाही । घातला विटाई भार तुज ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे नाचू निर्लज्ज होउनी । नाही मझे मनी दुजा भाव ॥ ४ ॥

२१

पूजूं नारायण शब्दाचे सुमनें । मंत्रपुष्प तेणें वाहियेलें ॥ १ ॥  
भावाचे पै हातीं जोडुनी ओंजळ । समर्पिलें जळ शुद्ध भावें ॥ २ ॥  
मुखशुद्धी तांबूल दिलें तुळसीदल । आनंद सकळ ओसंडला ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे आतां उरलें नाही । नामाविण कांहीं बोलावया ॥ ४ ॥

२२

समाधान चित्ताचें चरणा आलिंगन । पायावरी मन स्थिरावलें ॥ १ ॥  
जैसें केलें तैसें घालूं लोटांगणा । करूं प्रदक्षिणा नमस्कार ॥ २ ॥  
प्रार्थितों मी तुज राहें माझे पोटीं । हृदयसंपुटीं देवराया ॥ ३ ॥  
क्षेम आलिंगन दिली परीं मिठी । घेतलीसे लुटी अमूप हो ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे आतां आनंदीआनंद । गाऊं परमानंद मनासंगें ॥ ५ ॥

२३

काय उपचार करूं पांडुरंगा । हेचि मज सांगा विचारुनी ॥ १ ॥  
कोणता पदार्थ उणा तुजपासी । बोलाया वाचेशीं मौन पडे ॥ २ ॥  
शंकर-शेषादि करिती स्मरण । तेथें माझे मन गाऊं शके ॥ ३ ॥  
इंद्र सुरवर वाहती सुमनें । तेथें म्यां वाहणे काय एक ॥ ४ ॥  
परी आवडीनें जोडुनी ओंजळ । बुका वाहूं माळ तुळसीची ॥ ५ ॥  
उणें पुरें तुम्ही करुनियां सांगा । जिवालागीं मग सुख तेव्हां ॥ ६ ॥  
तुका म्हणे माझी ऐकावी प्रार्थना । तुम्ही नारायणा सेवकाची ॥ ७ ॥

२४

कैसें करूं ध्यान कैसा पाहूं तुज । वर्म दावी मज याचकासी ॥ १ ॥  
कैसी भक्ति करूं सांग तुझी सेवा । कोण्या भावें देवा आतुडसी ॥ २ ॥  
कैसी कीर्ति वाणूं कैसा लक्षीं जाणूं । जाणूं हा कवणूं कैसा तुज ॥ ३ ॥  
कैसा गाऊं गीतीं कैसा ध्याऊं चित्तीं । कैसी स्थिति मति न कळे मज ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे जैसें दास केलें देवा । तैसें हें अनुभवा आणीं मज ॥ ५ ॥

२५

काय तुज कैसें जाणावें गा देवा । आणावे अनुभवा कैशापरी ॥ १ ॥  
सगुण निर्गुण स्थूल की लहान । न कळे अनुमान मज तुझे ॥ २ ॥  
कोणता निर्धार करूं हा विचार । भवसिंधु पार तारावया ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे कैसें पाय आतुडती । न पडे श्रीपती वर्म टावें ॥ ४ ॥

२६

स्तुती करूं तरी कोण माझी मती । वेदां पडे भ्रांति हें आश्चर्य ॥ १ ॥  
परी हा जिह्वाग्रीं रामकृष्णहरी । बैसवीं लौकरी यातीगुण ॥ २ ॥  
रूप गुण कीर्ति कृपाळू उदार । वर्णावया पार ब्रह्मा नेणे ॥ ३ ॥  
रूपीं नामीं शिव होऊनिया वेडा । वर्णिला पवाडा रामनामी ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे मज नेणवेचि शिव । नाही राहिला वाव बोलावया ॥ ५ ॥

२७

नामाचा प्रताप न वर्णवेचि मज । सांग गरुडध्वज राहे तेथें ॥ १ ॥  
मम वाचा किती परतल्या श्रुती । वेद मुखें श्रुती मौन ठेले ॥ २ ॥  
वर्णू नेणें शेष नामाचा पवडा । चिरलिया रांडा जिह्वा त्याच्या ॥ ३ ॥  
अनुसरली रमा वर्णावया श्रीहरी । पायांची किंकरी होऊनि ठेली ॥ ४ ॥

तुका म्हणे आम्ही मानव किंकर । वर्णावया पार न कळे तुझा ॥ ५ ॥

२८

आम्हीं मानवानी वर्णावें तें काय । सुरवर पाय वंदिताती ॥ १ ॥  
गणेश शारदा करिती गायन । आदिदेव गण श्रेष्ठ श्रेष्ठ ॥ २ ॥  
जयाच्या गायना तिष्ठतो शंकर । तयासी पै पार न कळे तुझा ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे आम्ही किंकर ते किती । इंद्राची ती मती नागविली ॥ ४ ॥

२९

अगा महाविष्णु अनंत भुजांच्या । आम्हां अनाथांच्या सोयरीया ॥ १ ॥  
न कळे महिमा वेद मौनावती । तेथें माझी मति कोणीकडे ॥ २ ॥  
काय म्यां वर्णावें तुझ्या थोरपणा । सहस्रवदना शक्ति नव्हे ॥ ३ ॥  
रविशशी जेथें तेजे सामावती । तेथें माझी मती कोणीकडे ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे आम्ही बाळ तूं माऊली । करावी साउली करुणेची ॥ ५ ॥

३०

नमो विश्वरूपा अगा मायबाप । अपारा अमूपा पांडुरंगा ॥ १ ॥  
विनवितो रंक दास मी सेवक । वचन तें एक आइकावे ॥ २ ॥  
तुझी स्तुती वेद करितां भागला । निवांतचि ठेला नेति नेति ॥ ३ ॥  
ऋशि मुनि बहु सिद्ध कविजन । वर्णितां तुझे गुण न सरती ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे तेथें काय माझी वाणी । जे तुझी वाखाणी कीर्ति देवा ॥ ५ ॥

३१

विनविजे ऐसे भाग्य नाही देवा । पायांशीं केशवा सलगी केली ॥ १ ॥  
धीटपणे पत्र लिहिलें आवडी । पार नेणें थोडी मति माझी ॥ २ ॥  
जेथें वेदां तुझा न कळेचि पार । तेथें मी अपार काय वानूं ॥ ३ ॥  
जैसे तैसे माझे बोल अंगिकारी । बोबड्या उत्तरी गौरवितो ॥ ४ ॥  
तुका म्हणे विटेवरी जीं पाऊलें । तेथें म्यां ठेविलें मस्तक हें ॥ ५ ॥

३२

॥ ४ ॥ त्रिगुण आटीव वाचेचा पसारा । पडेल विचार सर्व रस ॥ १ ॥  
आदि मध्य अंती नाही अवसान । जीवनीं जीवन मिळुनी गेलें ॥ २ ॥  
रामकृष्ण नाम माळ ही साजिरी । ओविली गोजिरी कर्णी मनी ॥ ३ ॥  
तुका म्हणे तनु झाली हे शीतल । आवडी सकळ ब्रह्मानंदें ॥ ४ ॥

३३

इतुकें करीं देवा ऐकें वचन । समूळ अभिमान जाळीं माझा ॥ १ ॥  
इतुकें करीं देवा आइकें हे गोष्टी । सर्व समदृष्टी तुज देखें ॥ २ ॥  
इतुकें करीं देवा विनवितो तुज । संतचरण रज वंदी माथां ॥ ३ ॥  
इतुकें करीं देवा आइकें हे मात । हृदयीं पंढरीनाथ दिवसरात्री ॥ ४ ॥  
भलतियां भावें तारी पंढरीनाथा । तुका म्हणे आतां शरण आलों ॥ ५ ॥

॥ इति श्रीतुकाराम हरिपाठ समाप्त ॥

५ श्रीनिवृत्तिमहाराजकृत हरिपाठाचे अभंग

१

हरिविण दैवत नाही पै अनुचितीं । अखंड श्रीपती नाम वाचे ॥ १ ॥  
रामकृष्ण मूर्ति या जपा आवृत्ती । नित्य नामें तृप्ती जाली आम्हां ॥ २ ॥  
नामाचेनि स्मरणें नित्य पै सुखांत । दुजीयाची मात नेणो आम्ही ॥ ३ ॥  
निवृत्ति जपतु अखंड नामावळी । हृदयकमळीं केशीराज ॥ ४ ॥



२

हरिविण चिंती न धरी विपरीत । तरताती पतित रामनाम ॥ १ ॥  
विचारुनी पाहा ग्रंथ हे अवघे । जेथें तेथें सांग रामनाम ॥ २ ॥  
व्यासादिक भले रामनामापाठी । नित्यता वैकुंठी तयां घर ॥ ३ ॥  
शुकादिक मुनि विरक्त संसारी । रामनाम निर्धारी उच्चारिलें ॥ ४ ॥  
चोरटा वाल्मीकि रामनामी रत । तोही एक तरत रामनामी ॥ ५ ॥  
निवृत्ति साचार रामनामी दृढ । अवघेचि गूढ उगविले ॥ ६ ॥

३

हरिमार्ग सार येणेचि तरिजे । येरवीं उभिजे संसार रथ ॥ १ ॥  
जपतां श्रीहरी मोक्ष नादे नित्य । तरेल पै सत्य हरि नामें ॥ २ ॥  
काय हें ओखद नामनामामृत । हरिनामें तृप्त करी राया ॥ ३ ॥  
निवृत्ति साचार हरिनाम जपत । नित्य हृदयांत हरी हरी ॥ ४ ॥

४

एकेविण दुजें नाही पै ये सृष्टी । हें ध्यान किरीटी दिधलें हरी ॥ १ ॥  
नित्य या श्रीहरि जनीं पै भरला । द्वैताचा अबोला तया घरी ॥ २ ॥  
हरीविणें देवो नाही नाही जनीं । अखंड पर्वणी हरी जपतां ॥ ३ ॥  
निवृत्ति साकार हरिनाम पाठ । नित्यता वैकुंठ हरिपाठ ॥ ४ ॥

५

जपतां कुटिणी उतरे विमान । नाम नारायण आलें मुखा ॥ १ ॥  
नारायण नाम तारक तें आम्हां । नेणों पै महिमा अन्य तत्त्वी ॥ २ ॥  
तरिले पतित नारायण नामें । उद्धरिले प्रेमें हरिभक्त ॥ ३ ॥  
निवृत्ति उच्चार नारायण नाम । दिननिशी प्रेम हरी हरी ॥ ४ ॥

६

एक तत्त्व हरि असे पै सर्वत्र । ऐसें सर्वत्र शास्त्र बोलिलेलें ॥ १ ॥  
हरिनामें उद्धरे हरिनामें उद्धरें । वेगीं हरि त्वरें उच्चारि जो ॥ २ ॥  
जपता पै नाम यमकाळ कापे । हरी हरी सोपें जपिजे सुखें ॥ ३ ॥  
निवृत्ति म्हणे हरिनामपाठ जपा । जन्मांतर खेपा अंतरती ॥ ४ ॥

७

गगनींचा घन जातो पै वारेन । अवचिता पतन अधोपंधें ॥ १ ॥  
अध ऊर्ध्व हरि भाविला दुसरी । प्रपंचबोहरी आपोआप ॥ २ ॥  
निवृत्ति म्हणे जन हरीचें स्वरूप । कळाचें पै माप हरिनाम ॥ ३ ॥

८

सृष्टीच्या संमता सुरतरु तरु । बोलिला विस्तारु धर्मशास्त्रीं ॥ १ ॥  
नेघों हें तरु प्रपंचपरिवारु । प्रत्यक्ष ईश्वरु पुरे आम्हा ॥ २ ॥  
निवृत्ति निवांत हरीच सेवित । दो अक्षरी उचित इंद्रिया ॥ ३ ॥

९

सर्वाभूती दया शांती पै निर्धार । योग साचार जनीं इये ॥ १ ॥  
न लगे मुंडण काया हें दंडणें । अखंड कीर्तन स्मरे हरी ॥ २ ॥  
शिव जाणें जीवीं रक्षला चैतन्य । हे जीवीं कारुण्य सदा भावीं ॥ ३ ॥  
गगनीं सूर्य तपे अनंत तारा लोपे । एकची स्वरूपें आत्मा तैसा ॥ ४ ॥  
उगवला कळीं उल्हासु कमळीं । तैसा तो मंडली चंद्र लेखा ॥ ५ ॥  
निवृत्तिमंडळ अमृत सकळ । घेतलें रसाळ हरिनाम ॥ ६ ॥

१०

जयाचेनि सुखें चळत पै विश्व । नादे जगदीश सर्वा घटीं ॥ १ ॥  
त्याचें नाम हरी त्याचें नाम हरी । प्रपंचबोहरी कल्पनेची ॥ २ ॥  
शांति त्याची नारी प्रकृति विकारी । उन्मनी बोवरी हृदयांतु ॥ ३ ॥  
निवृत्तिदेवीं साधिली राणीव । हरपले भाव इंद्रियांचे ॥ ४ ॥

११

हरीविण भावो वायांचि संदेहो । हरि देवो देवो आहे सत्य ॥ १ ॥  
हरी हरी वाचे ऐसें जपा साचें । नाही त्या यमाचे मोहजाळ ॥ २ ॥  
हरीविण सार नाही पै निर्धार । हरिविण पार न पाविजे ॥ ३ ॥  
निवृत्ति श्रीहरि चिंती निरंतरीं । हरि एक अंतरीं सर्वीं नादे ॥ ४ ॥

१२

ध्यान धरा हरी विश्रांति नामाची । विठ्ठलींच साची मनोवृत्ति ॥ १ ॥  
ध्यानेविण मन विश्रांतिविण स्थान । सूर्यांविण गगन शून्य दिसे ॥ २ ॥  
नलगे साकार विठ्ठल मनोवृत्ति । प्रपंच समाप्ति ती अक्षरीं ॥ ३ ॥  
निवृत्ति समता विठ्ठल कीर्तन । करितां अनुदीन मन मेळे ॥ ४ ॥

१३

प्रपंचाची वस्ती व्यर्थ काया काज । आम्हां बोलता लाज येत सये ॥ १ ॥  
काय करूं हरी कैसां हा गवसे । चंद्रसूर्य अंसे एकसूत्र ॥ २ ॥  
तैसें करूं मन निरंतर ध्यान । उन्मनी साधन आम्हां पुरे ॥ ३ ॥  
निवृत्ति हरिपाठ नाम हेंचि वाट । प्रपंच फुकट दिसे आम्हां ॥ ४ ॥

१४

लटिका संसार वाढविसी व्यर्थ । विषयाचा स्वार्थ क्षणें करीं ॥ १ ॥  
नको शिणों दुःखे का भरिसी शोकें । एकतत्त्वे एके मन लावीं ॥ २ ॥  
लावीं उन्मनीं टाळी टाळिसी नेई बाळी । अखंड वनमाळी हृदयवटी ॥ ३ ॥  
निवृत्ति चपळ राहिला अचळ । नाही काळ वेळ भजतां हरी ॥ ४ ॥

१५

कल्पना काजळी कल्पिले कवळी । कैसेनि जवळीं देव होय ॥ १ ॥  
टाकी हे कल्पना दुरित वासना । अद्वैत नारायणा भजे कां रे ॥ २ ॥  
मोहाच्या जीवनीं नको करूं पर्वणी । चिंती कां आसनीं नारायण ॥ ३ ॥  
निवृत्ति अवसरु कृष्णनाम पै सारु । कल्पना साचारु हरी झाला ॥ ४ ॥

१६

मोहाचेनि देठें मोहपाश गिळी । कैसेनि गोपाळीं सरता होय ॥ १ ॥  
मोहाचेनि मोहनें चिंतितां श्रीहरी । वाहिजु भीतरीं अवघा होय ॥ २ ॥  
दिननिशीं नाम जपतां श्रीहरीचें । मग या मोहाचें मोहन नाही ॥ ३ ॥  
निवृत्ति आगम मोहन साधन । सर्व नारायण एका तत्त्वे ॥ ४ ॥

१७

तिमिरपडळें प्रपंच हा भासे । झाकोळला दिसे आत्मनाथ ॥ १ ॥  
हरीविण दुजें चिंतितां निभ्रांत । अवघेचि दिसत माया भ्रम ॥ २ ॥  
सांडूनि तिमिर सर्व नारायण । हेंचि पारायण नित्य करी ॥ ३ ॥  
निवृत्ति सज्जन अवघा आत्मराज । एकतत्त्व बीज नाम लाहो ॥ ४ ॥

१८

प्रवृत्ति निवृत्ति या दोन्ही जनीं । वनीं काज करुनी असती ॥ १ ॥  
नारायण नाम जपतांचि दोन्ही । एकतत्त्वीं करणी सांगिजे गुज ॥ २ ॥  
आशेचे विलास गुंफोनिया महिमा । सत्त्वीं तत्त्व सीमा निजज्ञाने ॥ ३ ॥

निवृत्ति तत्त्वतां मनाचे मोहन । नित्य समाधानें रामनामें ॥ ४ ॥

१९

क्षेत्राचा विस्तार क्षेत्रज्ञवृत्ति । अवधी हे क्षिती एकरूपें ॥ १ ॥  
शांति दया पैसे क्षमा जया रूप । अवघेची स्वरूप आत्माराम ॥ २ ॥  
निंदा द्वेष चेष्टा अभिमान भाजा । सांडूनियां भजा केशवासी ॥ ३ ॥  
निवृत्ति तिष्ठतु एकरूप चित्त । अवधींच समस्त गिळियेलीं ॥ ४ ॥

२०

आम्ही चकोर हरि चंद्रमा । आम्ही कळा तो पौर्णिमा ॥ १ ॥  
कैसा बाहिजु भीतरी हरी । बिंब बिंबला एक सूत्री ॥ २ ॥  
आम्ही देही तो आत्मा । आम्ही विदेही तो परमात्मा ॥ ३ ॥  
ऐक्यपणें सकळ वसे । द्वैतबुद्धी कांहीं न दिसे ॥ ४ ॥  
निवृत्ति चातक इच्छिताहे । हरिलार्गीं बरें तें पाहे ॥ ५ ॥

२१

ज्याचे मुखीं नाम अमृतसरिता । तोचि एक पुरता घट्टु जाणा ॥ १ ॥  
नामचेनि बळे कळिकाळ आपणा । ब्रह्मांडा येसणा तोचि होय ॥ २ ॥  
न पाहे तयाकडे काळ अवचिता । नामाची सरिता जया मुखीं ॥ ३ ॥  
निवृत्ति नामामृत उच्चारी रामनामे । नित्य परब्रह्म त्याचे घरीं ॥ ४ ॥

२२

नित्य नाम वाचे तोचि एक धन्य । त्याचें शुद्ध पुण्य इये जनीं ॥ १ ॥  
रामनामकीर्ति नित्य मंत्र वाचे । दहन पापाचें एका नामें ॥ २ ॥  
ऐसा तो नित्यता पुढे तत्त्व नाम । नाहीं तयासम दुजें कोणी ॥ ३ ॥  
निवृत्ति अव्यक्त रामनाम जपे । नित्यता पै सोपें रामनाम ॥ ४ ॥

२३

अखंड जपतां रामनाम वाचे । त्याहूनी दैवाचे कोण भूमी ॥ १ ॥  
अमृतीं राहिले कैचें मरण । नित्यता शरण हरिचरणा ॥ २ ॥  
नाममंत्र रासी अनंत पुण्य त्यासी । नाहीं पै भाग्यासी पार त्याच्या ॥ ३ ॥  
निवृत्ति म्हणे सार रामनाम मंत्र । कैचा त्यासी शत्रु जिती जनीं ॥ ४ ॥

२४

नाम नाही वाचे तो नर निर्देव । कैसेनि देव पावेल तया ॥ १ ॥  
जपे नाम वाचें रामनाम पाठें । जाशील वैकुंठे हरी म्हणता ॥ २ ॥  
न पाहे पै दृष्टीं कळिकाळ तुज । रामनाम बीज मंत्रसार ॥ ३ ॥  
निवृत्ति म्हणे नाम जपावें नित्यता । आपणचि तत्त्वतां होईल हरी ॥ ४ ॥

२५

नामाचेनि बळें तारिजे संसार । आणिक विचार करूं नको ॥ १ ॥  
नाम जप वेगीं म्हणे हरी हरी । प्रपंच बोहरी आपोआप ॥ २ ॥  
नित्यता भजन देवद्विज करी । नाम हे उच्चारि रामराम ॥ ३ ॥  
निवृत्ति जपतु राम राम वाचे । दहन पापाचें आपोआप ॥ ४ ॥  
॥ इति श्रीनिवृत्तिनाथ हरिपाठ समाप्त ॥

Encoded and proofread by Sunder Hattangadi sun-  
derh at hotmail.com

Please send corrections to [sanskrit@cheerful.com](mailto:sanskrit@cheerful.com)

Last updated December 31, 2015

<http://sanskritdocuments.org>